

Ders 10

70-80-эылдардагы кыргыз адабияты: поэзия

(70-80'li Yıllardaki Çağdaş Kırgız Edebiyatı: Şiir)

70'li, 80'li yıllardaki Kırgız edebiyatının şiir dalından söz edildiğinde akla ilk Kırgız şiirinin tanınmış iki ismi Sooronbay Cusuyev ve Süyünbay Eraliyev gelir. İkisi de II. Dünya Savaşı gazilerinden olan bu iki arkadaş, savaş ve sonrası, perestroyka dönemi ve son olarak da Kırgızistan'ın bağımsızlık dönemine şahit oldukları gibi bu dönemlerin her birinde Kırgız şiir sanatına önemli iz bıraktılar. Uzunca sürdürdükleri ömürlerinde gözlerinin önünde geçen değişik dönemlerin siyasi, sosyal ve kültürel gelişmelerdeki inanılmaz zıtlıkların, değişimlerin halka yansıyan yüzünü şiir yoluyla çizmeyi başardılar. Bu iki yol arkadaşının yüzlerce şiirleri ile poemleri 70'li, 80'li yıllar Kırgız şiirine belirgin damgasını vurdu.

Sooronbay Cusuyev'in yaratıcılığında, bir savaş gazisi olarak savaş konusunun ağırlıklı olarak yer alması çok doğaldır. Başka şairlerin aksine o, kendi gözleri ile gördüğü, canını siper ettiği sahnelerin tablosunu daha net çizebiliyordu. Onun 70'li yıllarda yayımlanmış olan "Türmök buluttar" (1969), "Altın çınar" (1973), "Suktanuu" (1977), "Biyik asman"(1979) adlı şiir kitaplarında şairin çok yönlü hümanist düşünceleri, hayatın bin bir zıtlıklarının dinamiği açıkça gözler önüne serilir. Özellikle onun hacimli poemlerinden "Suktanuu" poeminde Kırgız yurdunda meydana gelen yenilikler ve gelişmeler yansıtılır. Cusuyev'in bir yeniliği de, C.Aytmatov'un "Yüz Yüze" öyküsünü temel alarak yazdığı "Seyde" adlı drama-poemidir. Aytmatov öyküsünde düz yazı ile güçlü verilmiş olan vicdan azabı Cusuyev'de şiir olarak şu şekilde dökülür:

Bağındım saga Seyde men

Bagınçu coogo men belem?

Er cigitmin duşmanga

Eregişsem teñ kelem!

Cusuyev'in sanatındaki önemli eserlerinden biri şiirle yazılmış tarihi romanı "Kurmancan Datka"dır. Kurmancan Datka, XIX. asır Kırgızistan'ın en önemli tarihi şahsiyetlerinden biridir. Onun halk tarafından çok iyi bilinen hayatını edebi şekilde anlatmakta Cusuyev, onun siyasi iradesini önce bir lider hanımı olarak, kocasının ölümünden sonra devraldığı yöneticilik kabiliyetini, çocuklarının sürgün edilme ve katledilme sahnelerini gözü önünde yaşamak zorunda kalan yöneticilik ve annelik duygularının karıştığı psikolojik durumunu vermeyi başarmıştır.

Takır tütöp tursa dağı aylanız

Dilinizdin bütümünön taybañız.

Han alkış, kalk alkış biyikpi?

Siz kalktı, je siz handı tandanız.
Kalsanız da calgız handın kaarına
Cek körünüp, pas körünüp baariga,
Kalın curttun kargışına kalbañız! ...

Çağdaş Kırgız Edebiyatı Bibliyografisi

- KIRGIZ SOVET ADABİYATI TARİHI (1990). Frunze.
- ASANALİEV, K. (1960). Kırgız Sovet Prozasının Oçerki. Frunze.
- ARTIKBAEV, K. (1982). Kırgız Sovet Adabiyatının Tarihi. Frunze:Mektep
- BOGDANOVA, M. (1947). Kirgizskaya Literatura. Moskva
- CİGİTOV, S. (1972). Irlar Cana Cıldar. Frunze:Kırgızstan
- CİGİTOV, S. (1984). 20-Cıldardagı Kırgız Adabiyatı. Frunze:İlim
- TOKOMBAEV, A. (1962). Tan Aldında.Frunze : Kırgızstan
- BAYALİNOV, K. (1928). Acar. Frunze
- ELEBAEV, M. (1936). Uzak Col. Frunze-Samarkand.
- SIDIKBKOV, T. (1969).Çıgarmalar. 4 Tomduk. Frunze:Kırgızstan
- ALIKUL OSMONOV. Ömürü Cana Çıgarmaları.(1958). Frunze
- GAÇEV, G. (1982). Çingiz Aytmatov i Mirovaya Literatura. Frunze.
- ARAGON, L. (1956). Samaya Prekrasnaya na Svete Povest O Lyubvi./ Kultura i Jizn. No 7.
- AYTMATOV, Ç. (). Çıgarmalar Cıynağı. 8 Tomduk. Bişkek: Ruhaniyat.
- KASIMBEKOV, T. (1971). Sıngan Kılıç. Frunze.